

Előfizetési ár:

Egész évre — — — 4 K.
Fél évre — — — 2 K.
Negyed évre — — — 1 K.
Egyes szám — — 20 l.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszéres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

- A tölgylisztharmat.
- Vadkárok. (Bárony István.)
- A Douglas-fenyőről.
- Egy fontos gyógynövényről. (Lenhart Antal.)
- Gazdasági tanácsadó: Műraj-készítés. (Ignác Sándor.) — A rendszeres házi nyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók. (Hreblay Emil.)
- Különjélek: Halálozás. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőaltisztekről. — Siketnémák részére alapítványi helyek üresednek meg a körmozgáshoz intézetnél. — Elfogott szökevény hadifoglyok. — Olaszország vesztesége műkincsei révén. — Festett padlók kezelése. — Mibe kerül egy hadihajó?
- Hivatalos közlemények: Szabályrendelet a bárca elvesztése esetén való eljárás ügyében.
- Változások az erdészeti szolgálat köréből.
- Előfizetési díjak nyugtázása.
- Szerkesztői üzenetek.
- Tárca. Angol segítség. (M. Hrabovszky Julia.)

A tölgylisztharmat.

A tölgyön fellépő lisztharmatot a *Microsphaera alni* Wallr. var. *quercina* Foëx nevű gomba okozza. Ez a gomba rendkívül finom szálabból (hyphák) áll, a melyeknek fonadék (mycelium) több rétegben egymásra borulva szöszszerűen vonja be a gazdanövény leveleit. A mycelium egyrészt szívó szála-csákákat (hausterium) bocsát a levél szövetébe s annak nedvét szívja, másrészt felfelé álló ágakat hajt, a melyeken a spóráknak (konidium) egész sora fejlődik ki. Ezek által az ivartalan, nyári spórák által szaporodik a gomba. A myceliumon itt-ott igen esinos nyulványokkal körülvevett termőteste-csékák, tömlők jelennek meg, az úgynevezett peritheciumok; ezeknek belsejében fejlődnek ivaros szaporodással a téli spórák (ascusok).

Azok a fehériszterű bevonatok, a miről a gomba jelenlétét felismerhetjük, a megtámadott növény leveleinek nemcsak a színén, de a fonákján is mutatkoznak. A gomba legnagyobb előszeretettel a szentjános-hajtások s általában a későn fejlődött hajtások leveleit keresi fel, de néha az idej hajtások zöld héján is megtelepszik. Ebben a gombabetegségben a fiatal növények és a tuskóhajtások szenvednek legtöbbször, de erős hernyórágás után a korosabb törzsek friss lombzatára is elterjed a fertőzés.

A tölgylisztharmat kifejezetten élősködő. Csak élő

leveleken tenyészik, elhalt leveleken spórái nem képesek kifejlődni, hervadó leveleken pedig csak kinlódva élhet. Ha a megtámadott levél elhal, maga a gomba is elpusztul. Erős világosság rendkívül kedvez a konidiumok képződésének; ezért a gombabetegség leginkább tisztásokon, tarvágásokon pusztít, még pedig verőfényes időben jobban, mint esős, borús időben. A gombatenyésztet és különösen a konidium-képződést a levél víztartalma is fokozza. Idősebb levelek a gombabetegségnek jobban ellenállnak, mert a gomba szívó szála-csákái az idősebb levél felbőrén nehezen tudnak áthatolni; ellenben a fiatal hajtások még zsege levelei többször szenvednek, mert a szívószála-csákák könnyen behatolhatnak be a levél szövetébe, továbbá mert a zsege levelek víztartalma is nagyobb. Pantanelli olasz megfigyelő azt állítja, hogy a gomba erősebb tenyészete feltétlenül megkívánja, hogy a szén-savas vegyületek és foszfátok a gazdanövény leveleiben túlnyomó mértékben meglegyenek, még pedig oldható állapotban; ez a feltétel pedig a fiatal hajtások fejlődő leveleiben van meg leginkább.

A levél felbőrének sérülései nem könnyítik meg a gomba megtelepedését, vagyis a fertőzést. A levélszövetbe ugyanis a hausteriumok csak úgy tudnak behatolni, ha a belőlük képződött fermentek a szövetet szétroncsolják s behatolásra alkalmassá teszik. A fertőzéshez két nap kell.

A gomba áttelelési módja még nincs teljesen tisztázva. A konidium-spórák csirázó képességüket igen hamar elvesztik, áttelelésük ennél fogva lehetetlennek látszik, épen úgy az ascus-spórák áttelelése is. Valószínűleg a gombamycelium tére rügvet képez és ebből indul meg tavasszal a tenyészet.

A gombafertőzésnek és a gombabetegségnek lefolyása a következő.

A tölgylevélre jutott konidium-spóra körülbelül két nap alatt csirázásnak indul és egy igen finom szálfonatot fejleszt, a mely már 3 nap alatt leválasztja az első konidium-spórákat. Ezalatt a mycelium több helyen szívószála-csákákat bocsát a levélszövet sejtjeibe, s azokat teljesen kitölti.

A gomba fejlődése mindaddig tart, míg a levél el nem hal. Az elhalt levelek lehullanak. Ha a hajtásnak már minden levele elpusztult, a fertőzés átmegy a hajtás zöld

højára is, de itt már csak nagyon kevés konidium-sporát termel. A betegség mindazonáltal rohamosabban fejlődik itt, mint a leveleken, s rövid idő alatt a megtámadott hajtások megbarnulnak.

A lisztharmat erős fellépése okvetlenül a levelek korai lehullását idézi elő, s mert emiatt a hajtások tére kellően be nem érnek, az első téli vagy tavaszi fagyának áldozatul esnek. A betegség az assimilációt is hátráltatja. A betegség végeredménye az, hogy a növény fejlődésében erősen visszamarad. Neger szerint 8—9 éves ilyen megtámadott tölgyfa nem magasabb egy 5—6 éves egészséges fánál. Még károsabb következményű a betegség azoknál a tölgyfáknál, a melyeket erősebb hernyórágás idősebb leveleitől is megfosztott. Ilyen esetekben 40—80 éves tölgyek is kipusztulhatnak.

A különböző tölgyfajok különféle érzékenységet mutatnak a gombafertőzéssel szemben. Egyiket könnyebben, a másikat nehezebben éri a fertőzés. E tekintetben egyébként az éghajlatnak is van befolyása, mert pl. a csertölgy Németországban mentes a fertőzéstől, míg Ausztriának déli részein sokat szenved a lisztharmattól. Neger ezt annak tulajdonítja, hogy Ausztriában a csertölgy inkább hajlandó Szentjánoshajtás-képzésre, márpedig tapasztalat szerint az erre hajlamos fák vannak leginkább ennek a gombabetegségnek kitéve. Neger különben azon a nézeten van, hogy a gomba megtelepülésére a levélszövet kémiai tulajdonsága is befolyással van.

A tölgy lisztharmatját Thümen 1878-ban írta le Portugáliából s 1907-ben észlelték először Franciaországban. Ugyanakkor Németországban és Galiciában is mutatkozott, de csak szórványosan. 1908. évben már egész Középeurópában elterjedt, különösen Németországban, a hol hatalmas arányokban jelentkezett; 1909-ben Oroszországra, Törökországra és Kisázsziára is elterjedt

a fertőzés. Hazánkban 1908-ban lépett fel először, s ma már nagyon elterjedt különösen a Duna, Száva és Dráva mentén álló kocsányos tölgyesekben. A gomba eredeti hazája minden valószínűség szerint Északamerika.

A lisztharmat leküzdése érdekében kerülnünk kellene azoknak a tölgyfajoknak a tenyésztését, a melyek erre a betegségre hajlamosak. Sőt Vadas Jenő azt ajánlja, hogy mindaddig, míg a lisztharmatfertőzésben lényeges hanyatlás nem mutatkozik, — kerüjük a fertőzött területeken a kocsányos tölgygyel való erdőstítést és pótoljuk amerikai dióval, amerikai kőrissel, kanadai nyárral vagy ákáczezel. Kerülni kell minden olyan műveletet is, a melylyel a gomba megtelepedését elősegítjük; így kerülni kell a fák nyelését, mert a nyesett fák igen sok hajtást eresztenek, a miket a gomba szívesen keres fel.

Mint kuriozumot említjük meg, hogy a gomba leküzdésére azt is ajánlották, hogy a vetővágásokat szándékosan kellene elgyomosítani, mert ez a lisztharmat-spórának a levelekre jutását megnehezítené és a gyomok árnyékolása hátráltatná a világosságot kívánó gombának kifejlődését.

A gomba irtásánál a megtámadott hajtások levágása és elégetése jöhetne szóba; ez azonban nem vezet célhoz, mert egyrészt a spórák a levágás alkalmával amugy is szétszóródnak, másrészt pedig a fa elvesztett hajtásait újakkal igyekeznék pótolni, a mi pedig ismét csak újabb települő helyet nyujtana a gombának.

Ajánlják a forró vízzel való öntözést is, ez azonban igen költséges és az eredmény is kétséges. A sósvízzel, szénkéneg-oldattal, vagy más kén tartalmú oldattal pl. a kaliforniai lével való permetezésnek az a hátránya, hogy a levél fonákját a permetezés tökéletlenül éri.

Leghatásosabb a kénporozás, a mit megfelelő készülékkel gyorsan és olesón lehet fogatosítani; olesóbb is

TÁRCZA.

Az angol segítség.

Írta: M. Hrabovszky Julia.

Két hónappal a világháború kitörése előtt, a mikor csak a beavatottak sejtették még, hogy a levegőben van «valami» és a nagyközönség nem is álmodta, minő vészes felhők tornyosulnak a feje fölött, Harmosné, a szép, elegáns fiatal özvegy nem gondolt egyébre, mint hogy együtt legyen a sok szebbnél-szebb toalett, a hozzávaló kalapok, napernyők, cipők és selyemharisnyák, az a sok-sok ezerféle apróság, a mi az asszony bájait fokozza és neki a tulajdonképpeni eleganciát megadja.

Harmosné ez évben még fokozottabb gonddal és bizonyos izgalommal végezte az előkészületeit, mert tudta, hogy Marienbadban, a hol soványító kúrára készült, találkozni fog Vesztróczy Imrével, a szép, ellenállhatatlan gavallérral, a kinek csak egy hibája volt: a pénznek nem volt bőviben.

De annál nagyobb vagyont fog majd örökölni Har-

mosné a nagybátyjától, Harmos Edétől, a szerencsétlen vaktól, a ki harmincz éves korában egy vadászszerencsétlenség alkalmából vesztette el szemevilágát.

Harmos Ella tudta, érezte, hogy Marienbadból mint Vesztróczy menyasszonya fog hazatérni. Egész télen át flörtölt Vesztróczyval és bár nem volt könnyű a kissé csapodár természetű és határozottan a hozományra tekintő gavallért végérvényesen meghódítani, vagyis férjül fognia (mert Vesztróczy jobb szeretett volna olyan nőt, a kinek nem kell egy vak, de még erőteljes nagybácsi halálát kivárni, hogy nagy vagyonhoz jusson), Harmosné mégis remélte, hogy a férj-jelölt lépre megy. A furdóélet mindig kitünő házasságszerzőnek bizonyult, ezer alkalmat nyujt az összejövetelre, bizalmas együttlétre. A szép vidék, a tétlenség, a hosszú séták, kirándulások kettesben, a holdvilágos éjék, a mámorító zene szerelemre hangolják még az érzéketlen szíveket is.

Ilyen gondolatok, vérmes remények között készült Ella az útra, mikor a telefon kegyetlen hírt közölt vele: Ede bácsi eleszűszott a szalónjában és a lábát törte.

Harmosnéban elhült a vér.

Szent Isten! Mi lesz most? Ha holnapután nem utazhatik Marienbadba, talán örökre elszalasztja Vesztróczyt!

a folyadékokkal való permetezésnél, mert a folyadék szállítása nehézkes és költséges. A kénporozáshoz a «ventilato-kén», «szublimált kénpor», «Florkus réz- és kénpor» néven használt anyagokat használják. A kénporozást a reggeli órákban kell teljesíteni, a mikor a harmat a kénpor tapadását elősegíti. Igen nagy előnye a kénporozásnak az, hogy épen száraz és verőfényes időjárásnál kecséget a legjobb eredménnyel, a mikor a gombatenyészet is a legerősebb. Esős időjárásnál a kénporozást meg kell ismételni, mert az eső a kénport lemossa. — (Wolff Miksa dr. eberswaldei tanár után.)

Vadkárók.

Irta: Bársony István.

Egy ügyvéd ösmerősömmel találkoztam a napokban, a ki sebtében elfogott az utcán és nagy érdeklődéssel tudakozódott tőlem, hogy hol szerezhetne ő valami olyan könyvet, a melyből a szarvasnak, vaddisznónak és őznek a csapáját — lába lenyomatát — képből megismerhetné. Mondtam neki egy pár ilyen könyvet, a mire ő azután felvilágosított, hogy neki ez a tanulmány azért kell, mert egy hírneves mágnáskliensének mostanában vagy ötven (!) vadkárpöre lesz. A mágnás úr erdeinek a szomszédságában levő mezőgazdasági területek tulajdonosai (jobbára kisgazdák) ugyanis szinte összebeszéltek arra, hogy a földjeiken tapasztalt efféle kártételekért mindannyian kártérítést követelnek és már most ő (az ügyvéd) azt szeretné bizonyítani, hogy a károkat nem szarvasok, hanem vaddisznók okozták, a melyek kártételeiért a törvény kártérítést tudniillik meg nem ítél. A bizonyítást az ügyvéd úr, a ki mellesleg mondva egye-

lőre még maga sem tudja a csapákat felismerni, úgy gondolja, hogy a különféle csapák rajzait a majdan megnevezendő szakértők elé teszi és kivallatja őket, hogy milyen vadállat csapáinak a figurái azok; a miből annak kellene esetleg kislúni, hogy a szakértők a vaddisznó-csapára mondják rá majd, hogy a szarvasnak a lábanyoma, a mely esetben a kártérítéstől a felperesek elüttetnének.

Lesz-e az előttem is ösmeretlen mágnásnak ötven ilyen pöre vagy nem és ha lesz, hogyan dőlnek el azok, az egyelőre még a jövő titka. De az én ügyvéd ösmerősöm érdeklődése a vadesapák iránt, kártérítési pörök «reménye» kapesán, mégis megmozgatta bennem a gondolatot, hogy a vadkárók általánosan igen felületesen ösmert kérdésről egyetmást elmondjak.

A vadkár természetesen az a kár, úgy-e, a melyet valamely vadállat okoz; de még ezt sem lehet így általánosságban ilyen röviden megállapítani, mert például a ragadozó vadak által okozott olyan kár, a melyet a háziállatokban tesznek, nem esik a vadkár ösmeretes fogalma alá. Vadkárnak tudniillik tulajdonképen csak az tekintendő, a mit növényevő vadak okoznak a termőföldeken, vagy az erdőkben is, akár a vetések megdézsmálásával, akár a fák és csemeték megrongálásával. Az ilyen vadkárt bizonyos körülmények között megtérítésre ítéli a törvény, ha tudniillik tenyésztett és védett «hasznos» vad teszi a kárt, a mely vadat valaki a magáénak tekint és a melynek a szaporodási feltételeit, vagy akárcsak a tartózkodási helyéhez való ragaszkodását is elősegíti, biztosítja. Sem a ragadozó vadak, sem pedig a rossz magyarsággal «duvadnak» is mondott vaddisznó kártételei nem esnek ebbe a kategóriába; a törvény senkit sem véd meg a farkas, róka, medve, hiúz stb. okozta kár ellen, sem a vaddisznó kártételét nem téríti meg azzal, a kinek az erdejéből a vaddisznó kiváltott. Ellenben a kinek a tenyésztett

Pedig szerette, bolondul szerette a bódítóan szép férfit!

Magánkívül szaladt Ede bácsihoz. Ede bácsiban volt annyi jó izlés, hogy a hugát csak akkor értesítette balesetéről, mikor a lába már gipszben volt. Nem szeretett másoknak terhére lenni. Ezért hamar meg is nyugtatta sopánkodó hugát, kérte, hogy a világerért se halassa el az utazását, azonban szerezzen neki valami felolvasónőt, minthogy két hét előtt elbocsátott titkárja helyett még nincsen másik. Azért óhajtott egyelőre nőt és nem férfit, mert a nőknek több türelmük van a beteg emberhez.

Harmosné fellélekzett. Tehát utazhat. De honnan a manóból kerít elő oly gyorsan egy alkalmas nőt? Senki se jutott az eszébe, csak az angol nője, Miss Mary O'Neal, a ki éppen előző napon mondta neki, hogy még nem vállalt nyári foglalkozást. De mit szól majd a bácsi egy angol nőhöz, a ki nem tudná neki a magyar lapokat felolvasni?

Ede bácsi nem tett ellenvetést, mikor a huga jobbnak hiányában az angol nőjét felajánlta.

— Ez a legkevesebb, — felelte — a gazdasszonyon egész türelemmel olvas fel magyarul, vele olvastatok,

a mióta a titkárom elment. A leány angol volta nem bánt, sőt vonz, szórakoztatni fog, ha vele angolul elbeszélgethetek és angol műveket olvastatok fel. De mondd, nem vén, nem csuf?

Harmosné nem felelt. Miss O'Neal nem volt sem szép, sem fiatal.

Ede bácsi félreértette huga hallgatását és szinte látni vélte annak ajkain a szánakozó mosolyt, mintha kitalálta volna a gondolatát, hogy ugyan mit árt vagy használ egy vak embernek, ha rút és vén, vagy szép és fiatal a társalkodónője... Azért a bácsi élénken folytatta:

— Igaz, hogy nem látom őt, de nem szeretem a vénasszonyos hangot, a hamis fogak csattogását hallani.

— Ettől nem kell tartania, Ede bácsi — sietett Harmosné a nagybátyját megnyugtatni. — A miss, bár túl van már az első fiatalságon, de bájos nő, a hangja, kacagása pedig egyszerűen elbűvölő. Nincs az a tizenhat éves leány, a kinek a hangja dallamosabb lenne.

— Rendben van, küldd el a miszt.

Miss O'Neal tényleg nem volt már fiatal, bár korát nehéz lett volna meghatározni. Félhomályban, fátyol alatt, mely eltakarta fonnyadt arcának apró ránczait,

szarvasai és őzei másnak kárt tesznek, az, ha pörlik érte, a kár megtérítésével tartozik.

Hogy a vad *tenyésztett* legyen, az lényeges kellék, mert az én erdőmből kijövő, de oda is már máshonnan kerülhetett olyan vadért, a melyet én nem tartok a magam féltett vadjának, a melynek az elpusztítását talán magam is szívesen venném: nem lehetek felelős.

Már most kétségtelen, hogy ilyen *tenyésztett* vadnak a nagyvadak kategóriájában csak a kérődzőket lehet tekinteni, a melyek állományának a fenntartása, sőt növelése érdekében a tulajdonosok (ha mindjárt csak vadászterületbérlők is) gyakran jelentékeny anyagi áldozatokat hoznak. Ellenben a vaddisznót már rendkívül kóborló természete is kivészi a rendszeresen tenyésztett és egy bizonyos helyhez szoktatott vadak közül, hisz' ha némely vadász úr eteti is szigorú télen a vaddisznóit, azok a hirtelen forduló időjárással megint csak világgá kóborolnak, sőt a vadaskertek drótfonadéka közt és alatt is átfurakodnak és kiváltanak a zárt területről, még pedig a legnagyobb könnyfésséggel. Ilyen vadat védeni nem lehet és a ki a maga területén találkozik vele, az bármikor el is pusztíthatja. Az ilyen vadnak nincs gazdája; hisz' ma itt van, holnap ott; és a távolság a két nap kirándulása közt sokszor hihetetlen. Egy erős vadkan, a mely a maga vad erdei magányát szereti, onnan késő éjszaka indulva is el, könnyen elkalandozik tíz kilométernyire és hajnalra megint visszavált valahová a nagy erdőségbe. Igaz, hogy az ilyen zord életért még nem rajongó süldők viszont megfekszenek abban a zabtáblában is, a melyből naponként jóllaknak. *Vaddisznótenyésztés* általában nincsen; lőjje le, a ki teheti, ennyi a kárpótlás az általa okozott károkért. Pedig csakugyan a vaddisznó teszi aránylag a legtöbb kárt, még pedig nem is annyira azzal, a mit megeszik és összefal, hanem főképpen azzal, a mit fel-

túr. Mert ez a bestia mindig és mindenütt túr; még a sziklás hegyeken is, a hol nagy köveket hengerget arrább, hogy a kő alá bújt csigákat felesemegézzé. Hiába van előtte az egész tengeritábla a finom tengericsövekkel: ha jóllakott vele, nekiesik és végigtúr a kukoricza közt. Egész réteket, luzernásokot, esemetéseket agyontúr, tönkretesz. Még a gyökerét is megöli a felszaggatott növénynek.

Hozzá képest a szarvas ártatlan jó állat, pedig egész rozstáblán is úgy megy végig, hogy az útjában minden kalász felső harmadát leharapja s nehéz testével széles csapást ver a termés közt; aztán, ha lefekszik, ugyan csak megdőnti fekvőhelye körül a gabonát. A burgonyát kikaparja, kivagdossa a lábával, úgy eszi meg; a rügyeket kérérlhetetlenül lecsipkedi; a fiatal esemeték hánesát lehúzza, megeszi; fiatal fákat tönkretesz azzal, hogy az agancsát rajtok dörzsölgeti, feni, tisztogatja. Ha pláne sokadmagával van, igen nagy károkat okozhat. Szintén megteszi, hogy bent marad egész nap is a magas vetésben, a melyben nem háborgatja úgy a szunyog, a bögöly, a légy, és a kullancs, mint az erdőben. S aztán télen felkaparja a havat, úgy eszi a zöld vetést és ezt folytatja tavaszig, tavasszal már könnyen jut a buja vetésekhez, a melyeknek később a kalászait dézsmálja telhetetlenül. Mint hogy pedig a szarvast, mint nemes, sőt legnemesebb vadat, csakugyan majdnem mindenütt óvják, legalább is a vad-örzöktől, sőt ha nem etetik is télen, a mi néhol sokba kerülne és sok fáradsággal járna, de szózt mindenütt állítanak számára, a hol a területhez akarják szoktatni: tehát az általa okozott kárért méltán keres a kárvallott rekompenzációt a tulajdonoson, a ki — mondom — lehet területbérlő is.

Tudok én olyan gazdaembert (úri embert), a ki a gazdasági bérleten levő ötven holdas rozstáblán minden olyan

kecses alakjának fiatalos körvonalai után ítélve, alig harmincz éves nőnek vélte volna őt az ember, főleg ha beszélt, vagy kaczagott. Mert Harmosné ebben nem túlzott, a miss hangja olyan volt, mint az ezüstharang, a kaczagása pedig egyszerűen elbűvölő. És gyakran kaczagott, mert vigkedélyű, áldott jó természetű leány volt, ezért is ragaszkodtak hozzá annyira a tanítványai. Pedig bizony nem sok oka volt szegénynek a jókedvre... Mert mi kilátása volt még az életben ennek a szegény leánynak? A szerelem korszaka már rég elsuhant a feje fölött. Mi lesz vele, mi vár rá, ha majd órákat adni többé nem bír? Valami szerény, nagyon szerény zug a hazájában, talán egy jobb módú rokonnál, talán vallami jótékonyági együletben... vagy Isten tudja hol?! Szomorú kilátások! De a miss azért nem csüggedt, jókedvvel járt fárasztó hivatása után, gyűjtötte a garasokat, hogy öregségére legalább egy darab száraz kenyere legyen. Néha azonban mégsem állta meg, ha egyik vagy másik tehetősebb, boldog tanítványát látta, hogy önmagában fel ne sóhajtsa: «Milyen jó ezeknek!» Főleg Harmosné irigyelte volna, ha irigyelni tud. Harmosné bírt mindazzal, a mi nála hiányzott: szépség, fiatalság, udvarlók, ünnepeletés, vagon.

Mert a szép özvegy a nagybácsi öröksége nélkül is nagyon jómódú volt, ha nem is gazdag. Ha miss O'Neal magát néha Harmosnéval összehasonlította, nagyon nagyon nyomorultnak érezte magát. Sőt akkor is, mikor Harmosné ott hagyta őt Ede bácsi ágya mellett a Times-t felolvasva, — mert a miss természetesen elfogadta a vak ember előnyös föltételeit és lekötötte magát a nyári hónapokra — miss O'Neal szomorúan gondolta magában: «Ilyen a sors, a szerencse! Szép tanítványom mulatni, szórakozni megy a férfi oldalán, a kit szeret (mert tudott Vesztroczyról), én pedig azalatt egy fülledt szobában a gégémet fogom rontani és egy vak ember szeszélyeit kell tünnöm.»

Rövid idő múlva azonban a miss a következőket írta egyik angolországi barátjának: «Nagyon jó nyári alkalmazásra akadtam, pedig félve foglaltam el állásomat! Egy nagyműveltségű, nagyon szeretetreméltó, nagyon gazdag vak embernek lettem társalkodónője, felolvasónője. Még nem nagyon öreg és érdekes ember, minden nap jobban vonzódok hozzá és boldog vagyok, hogy földeríthetem napjait.»

Miss O'Neal pontos tudósításokat küldött Harmosnének is, megnyugtatta az özvegyet nagybátyja állapota

arasznyi területért, a melyen szarvasesapa nem volna, egy aranyat ígért. Hát biz' ez nagy vadkárt jelent, ha a szakértők felméri s kiszámítják. De a szakértőnek is tudnia kell ám, hogy mit lát; szarvasnyom van-e előtte, vagy disznónyom, esetleg szelid disznó nyoma, mert sok hunczutság kitelhetik ám a kártérítésre számító paraszttól is, sőt van rá eset, hogy az egész üzleti kalkulus a kártérítés reményén alapszik.

Igazi igazságot tenni nem könnyű ennél fogva a vitás felek között; de hát emberi méltányosság és általában humanizmus dolga, hogy zavaros esetekben inkább fizesse meg a passzióját az amúgy is rendszerint módos vadtenyésztő, semhogy a szegény ember lássa pusztulni verejtékes munkája eredményét, a mikor ő helyette a mások szarvasai aratnak.

Nincs ez ellen egyéb igazi védekezés, minthogy a nagyvadas területeket be kell keríteni. A legtöbb nagyúr, a ki egyszeremind földesura is a vadasterületnek, erre kényszerül mai napság; sőt még a kinek sikerül hosszabb időre bérelni a vadászterületét, az is bekeríti inkább, semhogy részint temérdek vadkárt kelljen fizetnie, részint pedig az ő féltett szarvasait a szomszédja lőhesse le. Igaz, hogy egy pár ezer holdas területnek a bekerítése költséges, de ha meggondoljuk, hogy mai napság egyetlen jó szarvasbikának a lelőési jogáért ezer, sőt kétezer koronát is adnak a gazdag vadász urak, akkor nem sajnálhatjuk nagyon azokat, a kik ily drága vadat védenek meg kerítéssel és ily drága vadtól védik meg egyszeremind ezen a módon a környékét is.

A szarvashoz hasonló kártételei lehetnek a dálnavadnak is, ámbar kisebb arányban; az őz ellenben a mezőgazdaságban alig tesz igazi kárt, de az erdő fiatal csemetéit annál szorgalmasabban fosztja meg rügyeitől.

Zerge okozta vadkár egyáltalában nincsen Magyar-

országon. A havasokon ugyan miben is tehetne kárt ez a keceses állat?

Ezeket kívül több kérdő nagyvadunk nincs is; a mufflon olyan ritkaság, hogy magyar vadnak nem tekinthető s így erről a különben érdekes vadról nincs mit beszélni a vadkárok szempontjából.

A mi törvény elé kerülhető vadkár még van, azt már a kisvad okozza; elsősorban a nyúl, a mely csemetésekben, gyümölcsösökben tél évadján igazi veszedelemmé válhat. Erdőtulajdonos barátaink mind halálos ellenségei a nyulnak, a melyet az ő szempontjukból sokkal károsabb állatnak mondanak, mint a milyen a róka. Hisz' a róka egeret fog, sőt nyulat is, a mi határozottan érdeme a favédők előtt.

A szárnyasok közt és pedig a védett s tenyésztett vadak közt egyedül a fáczán az, a mely kárt tesz, még pedig helyenként alaposan. Egész kukoriczátáblákat tönkretesz. A fogoly ellenben feltétlenül hasznos; hisz, jobbára gyomfüvek magvával, sőt tavasz évadján rovarral, hernyókkal táplálkozik. A mi csekély kárt talán néha a kölesföldön tesz, az alig érdemes szóra; a gabonafélék közül csak a buza iránt érdeklődik, de annak is a tarlóján szemecskél és nem veri ki a kalászt a kereszttek alján. Minek tenné, mikor van hullott szem elég? A fáczán a szőlőben is sok kárt tud tenni, míg a fogoly ritkán fajul el szőlőcsipkedővé. A fürj ugyanolyan életű e részben, mint a fogoly, csak ha lehet, még kevésbbé kártékony; nincs is annyi belőle, hogy érezhetnők a kártételeit. Más hasznos madaraink közül (a vadásztarisznya számára hasznosakat értvén ezuttal) csak a tuzokról lehetne időszaki kártételt megállapítani, a mikor a paszulyföldeken mulat; de egyébiránt annyira zöldtáplálékkedvelő, hogy a bendőjében a fűfélék szerepelnek túlnyomóan; ezek mellett a maga idejében kivált a zsenge repeze.

felől, köszönte neki, a miért ilyen jól jövedelmező állást szerzett neki, és biztatta, csak maradjon külföldön; a meddig jónak látja, nem kell hazasietnie a beteg miatt.

Harmosné nagyon örült ennek és hétről-hétre halasztotta hazajövetelét.

Marienbadi kuráját befejezve, Osztenébe ment és ott vígan lubiczolt a tengerben, természetesen Vesztróczy társaságában. Harmosné olyan boldog volt, mint életében még sohasem. Napról-napra örültebben szerette a kamarást, a ki most házasságról is beszélt neki.

Ella épen azon gondolkozott, ne ránduljanak-e pár napra Párisba, hogy ott kelengyjéhez egyet-mást beszeressen, mikor villámcsapásként érintette őket az első hír a szerb konfliktusról, majd a világháború lehetőségéről.

Párisi utazásuk helyett a gyors hazautazásra kellett gondolniok. Az események olyan gyorsan követték egymást, hogy a szerelmes párnak sietnie kellett, hogy az internálást elkerülje. Szomorú visszautazás volt a szorongásig megtelt vasuti kocsikban, ijedt, nyugtalanok emberek között, a kik mind izgatottan vágytak az otthonukba, rettegetek a háború rémétől, mert mindenkinek volt «valaki», vagy «valami» félteni valója.

Harmosné egyelőre egy levél nyugtalanította nagyon, Ede bácsi gazdasszonyától kapott és az elutazás előtt kézhez vett levél. A jó asszony ezeket írta ura unokahugának:

«Tessék gyorsan hazajönni, nagyságos asszony, kérem, mert baj van. Az angol kisasszony nem tetszik nekem... be akarja fogni a mi szegény urunkat, az bizonyos. Egész nap súgnak, búgnak együtt és bár nem értem a beszédjüket, könnyű kitalálnom, miről van szó. A nagyságos úr egészen megváltozott, felragyog az arca, ha az angol kisasszony hangját hallja és hiába mondogatom én most már neki, hogy az angol kisasszony öreg, csupa ráncz az arca, a nagyságos úr hitetlenül vonogatja a vállát és nevetve feleli: «Úgy... olyan hamar megváltozott a kisasszony?! Hiszen két hónap előtt az ellenkezőjét állította róla Mari!» És én hallgatok, mert nem merem a nagyságos úrnak megmondani, hogy a nagysága parancsolt rám, hogy el ne áruljam, milyen a kisasszony, mert a nagyságos úr nem akart csunya, öreg nőt maga körül. Tessék haza jönni, tessék rendet csinálni, a míg nem késő!»

— Szép dolog! — gondolta bosszúsan és nagyon nyugtalanul az özvegy, bár hihetetlennek tetszett előtte, hogy

A fajdfélék kártételeiről alig tudunk. A siketfajd egész télen át beéri fenyőtűvel, vadszederral, áfonyabogyóval, esetleg egy kevés zsenge rügygyel.

A vizivad közül a vadruca kárt teszen néha az árpa-keresztekben, még pedig alaposan; meg a kölestáblákban, a melyeket teljesen leleget, ha nem háborítják. A vadliba a zöld vetést dézsmálgatja, de nem tépi ki, csak leollózza a csőrével; s a nagy vetési lúd, a mely itt költ nálunk (a többi fajta egy sem költ itt), aratás után a keresztek közé szeret járni csapatostól, a hol azután bizony nem kellemes vendég.

Íme nagyjából a vadkárok foglalata, de valamennyi közül nálunk ma még csak a szarvas-okozta vadkár az, a mely a tenyésztőnek néha fejfájást okoz, holott már a szomszédos Ausztriában, kivált Csehországban rengeteg vadkármegeterítésre kötelezvék a kisvad tenyésztők is, úgy hogy a kárösszeg akárhányszor felülmulja az éppen nem olesó évi bérletet.

Mink Magyarországon erőszben egyelőre még jobban védjük a vadászok érdekét, mint a termelőt.

Pseudotsuga Douglasii Carr., Douglas-fenyő, a jövő amerikai fája.

Amerikai fatermelő körökben az a vélemény, hogy a Panama-esatorna által, egy iparág sem fog oly mértékben hasznót húzni, mint a faipar. Azok között a termékek között, melyeket az Egyesült Államokban ezidőszent szárazon és vizen szállítanak, a szén és a vas után a harmadik helyet a fa foglalja el. A Panama-esatorna megnyitása után a fa kétségtelenül az első helyre fog kerülni, mert a esatorna Oregon és Washington államok óriási fagazdagságát be fogja kapcsolni a világke eskedelembe.

Az összes fanemek között, melyeket az Unió északnyugati államai termelnek, akkoron a kivételben az első helyet a Douglas-fenyő fogja elfoglalni. Ezért az európai kereskedőkre nézve hasznos lesz idejekorán ezzel az aránylag még ismeretlen használati fával foglalkozni.

A Douglas-fenyő az Egyesült Államok tíz államában tenyészik és ott ugyanennyi név alatt ismeretes. A washingtoni erdészeti kerületben «Douglas Fir.»-nek nevezik. A Douglas-fenyő állománya nagyobb Amerikában, mint bármely más fapé. A washingtoni erdészeti kerület a Douglas-fenyő hozzáférhető készleteit 1 milliárd tömör köbméterre becsüli, a mi a keresletet ötven évre elégítené ki. Szakértők véleménye szerint a Douglas-fenyő a leghasználhatóbb amerikai fanem és a Nyugat famegmunkáló iparában már régóta azt a helyet foglalja el, a melyre Kelet-Amerikában a Yellow Pine (gyűjtőnév az Észak-amerikai Egyesült Államok délkeleti részén tenyésző különböző háromtűjű fenyők (Pinusok) számára, többnyire: Pinus palustris Mill. Déli fenyő és Pinus echinata Wilk. és White Pine (Pinus strobus, L. Sima fenyő) vannak hivatva. Most azonban e két utóbbi fanemben a készlet erősen megesapant, a mi ennél a két eddig leginkább feldolgozott fánál lényeges áremelkedést okozott. Mihelyt tehát a Panama-esatorna folytán olesó szállítási lehetőségek állanak elő, a Douglas-fenyő a többi fanemeket csaknem teljesen ki fogja szorítani. A Douglas-fenyő fája puha és szívós és alkalmazást talál minden iparban, a hol fa általában feldolgoztatik.

A Douglas-fenyőt, mint erdészeti fontos fanemet Németország is régóta felismerte; a Douglas-fenyővel beültetett területek nagyobb részén a fa már 35 esztendő és igen jól fejlődik. Vastagsági és magassági növekedése kitünő. A Douglas-fenyő állományokból a ritkításnál kikerülő fát szívesen vásárolják, jól fizetik, és leginkább

a nyílt jelleműnek gondolt derék miss ilyen alattomosan járjon el. De, Istenem, mire nem képesek a nők, ha arról van szó, hogy férjet fogjanak maguknak! De Ede bácsi, az ő gögös nagybátyja! Lehetséges-e, hogy feleségül akarja venni azt az ágról szakadt szegény angol leányt, megházasodjék az ő korában?! Hány éves is csak Ede bácsi? Istenemre, még nem is olyan öreg! A tavasszal volt hatvan éves és erőteljes nagyon! Mi lesz? Istenem, mi lesz, ha Ede bácsi tényleg megházasodnék és ő kipottyanna a nagy örökségből? Nőül venné őt Imre akkor is? A szíve kínosan elszorult, valami azt súgta neki, hogy *nem*. A kamarás nagyon megdöbbsent, mikor a gazdasszony leveléről értesült, nagyon elkomolyodott, később pedig kijelentette, hogy okosabb, ha csak Bécsig utaznak együtt és onnan külön érkeznek meg Budapestre. Ismerősökkel találkozhatnak a vasuton, és minék pletykáljanak az emberek előre is? A nőnek vigyázni kell a jó hírvére, stb.

Ez a túlságos óvatosság nem tetszett Harmosnának. Alig várta, hogy Budapestten legyen, s saját szemeivel győződhessek meg a tényállásról, és ha szükséges, megtegye erélyes óvintézkedéseit.

A pályaudvarról egyenesen a nagybátyja házához

hajtattott. A Lendvay-utezai villa rácsos kapuját az imas nyitotta fel előtte és titokzatos arccal jelentette:

— A kertben vannak!...

Harmosné felindulva, izgatottan siető léptekkel indult a kertbe, Ede bácsi kedvencz helye felé, a hol rendszeren ülni szokott.

És csakugyan ott találta őt a kényelmes fonott nádpamtagon, miss O'Neal mellett. Szorosan egymás mellett ültek, Ede bácsi átkarolva tartotta az angol nőt, az boldogan hajtotta fejét a vak ember vállára.

Harmosné lépteinek zajára miss O'Neal kissé fel-emelte a fejét, de nem bontakozott ki az ölelő karokból és inkább szegyenlősen, mint riadtan nézett az érkezőre.

Az özvegy a haragtól, felháborodástól az első pillanatban nem tudott szólni, csak fuldoklott, aztán dühtől remegő hangon, villámokat szóró szemmel dadogta:

— Miss, nem szégyenli magát?!

Miss O'Neal nem ijedt meg. Kissé zavart volt csupán és kék szemeit bocsánatkérően emelve volt tanítványára, boldogan felelte:

— He is my husband! Ő a férjem; ma reggel esküdünk meg.

szerszámfának dolgozzák fel; idősebb korban, erőteljesebb példányoknál, a fának épületfa gyanánt való felhasználásánál további áremelkedés várható. A Douglas-fenyő telepítése nagyon ajánlható.

Egy fontos gyógynövényről.

Irta: Lenhard Antal.

Senki sem tudhatja, hogy a mostani háborús küzdelem meddig fog tartani; ezért nem lesz felesleges, ha néhány sort szentelünk egy oly gyógynövénynek, a melyet az erdőgazdaságokban akár üzemtervileg berendezett erdőkben is termelhetünk.

Fontos pedig ez a gyógynövény két okból, először mert kérge igen keresett hashajtószereül szolgál, s pótolja az Amerikában termelt sagraakérget, másodsor pedig mert fája a legkitünőbb lőporszenet adja. Amerikában a sagraakérget adó növény termelése hanyatlóban van, s a háborús viszonyok folytán még ha bőviben volna is, hozzáférhető — az angol tengeri blokád következtében — aligha lesz még jó ideig. Így indokolt, hogy a *Többtermelés a mezőgazdaságban* című műben e növény termelése különösen ajánlatik.

Tudom, hogy szaktársaim közül kevesen vannak, a kik az erdőgazdasággal párosulva mezőgazdaságot is kezelnek, s így bizonyára kevesen hozzák meg a legújabb mezőgazdasági műveket. Ezért felhívom szaktársaim figyelmét arra, hogy a kinek e gyógynövény termelésére megfelelő területe s munkaereje van, kísérje meg annak termelését, mert közgazdasági szempontból minden hazafinak tehát az erdőgazdának is ez erkölcsi kötelessége.

E gyógynövény tulajdonképen erdei cserje s botanikus neve *Rhamnus Frangula L.* magyarul kutya benge, (kutyaafa, büdösfa, büdös cseresznye, ebsefa), németül Faulbaum, Pulverholz.

Erről a következőket írja Péter Béla a fent említett műben.

«Az ebsefa vagy kutya benge egész Európában honos cserje, a mely erdők nedves, tőzeges talaján, valamint cserjésekben terem. Régebben nagyon becsülték nálunk a benge kérget mint hashajtó-szert. Később azonban feledésbe ment a bengekéreg, mert az amerikai sagraakéreg, a mely ugyanazt a hatóanyagot tartalmazza mint a mi bengenék kérge, teljesen kiszorította. A sagraakéreg az amerikai benge kérge, a melyből évenként 1-3 millió kilogrammot fogyaszt Európa. Ezen tömeg előállításához évente 150,000 bengebokrót kell letarolni. A tömeges fogyasztás és a kellő utánpótlás hiánya okozta, hogy már a háború előtti években is hiány állott elő a piacon e kéregből. 1907 évben 185,000 kgnyi hiány mutatkozott.

A mostani háború pedig lehetetlenné tette a kéregnek Amerikából való behozatalát, miért is a sagraakéreg pótlásáról kell gondoskodni.

Erre a célra kitünően beválik a hazai kutya benge kérge. Nagyon tanácsos tehát e bokrot szaporítani és rendszeres hasznosítás alá fogni.

A kutya benge kétféleképp is használható. Nevezetesen a lehántolt kérge mint drog (cortex frangula) értékesül, míg a fája a lőporgyártásra alkalmas igen könnyű és finom szenet ad. (Ezért német neve e cserjének még Pulverholz is.) A benge szaporítása végett nedves helyeken vagy patakok mellett külön benge-telepet létesíthetünk. A bengtét magról szaporíthatjuk. Ha egyszer betelepítettük a neki megfelelő helyre, akkor semmi gondozást nem kíván és minden hat évben hasznosítható.

Tavaszzal, április végén, vagy május hóban 30 cm magasan a föld színe felett lecsonkazzuk a kutya bengtét s a levágott ágakról azonnal lehántjuk a bengekérget. A lehántott kérget a napon megszáritjuk, 30 cm hosszú darabokra vágjuk és zsákba csomagolva elszállítjuk. A lecsonkított bokrok csakhamar újból kizöldelnek és hat év múlva újra letarolhatók.»

Ezeket találjuk leírva a többtermelés könyvében.

De hiányoznak azok az adatok, a melyek e cserje kérgének és szenének áráról bennünket tájékoztatnának. Úgy szintén a termelésre vonatkozólag is lézagos az utasítás. Azt hiszem azonban 50 cm sor és 30 cm csemete távolság elég lenne a betelepítés alkalmával.

Még a mostani időjárás mellett a talajt elő lehetne készíteni, hogy a magot a tavasszal be lehessen vetni; azonban czélszerű lesz először utána járni, hol lehet ilyen *Rhamnus frangula*-magot beszerezni és mily árban.

Azt hiszem, hogy azok, a kik a növény termelésével megpróbálkoznak, bizonyára sok olyan dolgra fognak reagálni, a mi a fenti sorokból hiányzik. Az árat volna érdekes tudni, hogy t. i. mibe kerül egy kg kéreg száritott állapotban és mennyi ilyen száraz kérget képes egy kat. hold teremni. Viszont mi az ára a lőporszenének s mennyi termelhető ebből is kat. holdanként.

Bizonyára lesznek szaktársaim között, a kik e növény termelésével kísérletet tesznek s így e téren is megteszi az erdőgazdaság hazafias kötelességét.

Gazdasági tanácsadó.

Műrajkészítés. Ha egy népes méhesalád már annyira megsaporodott, hogy nem fér el a kaptárban vagy kasban, akkor az öreg méhek a királynőjükkel együtt kivonulnak és otthagyják kincseiket a fiatal népnek.

A raj rendszeren délelőtt 9 órától délután 2 óráig szokott kivonulni; később már nem hagyja el lakosztályát, legfeljebb a másodrajok, melyek reggel 8-tól este 6-ig is ki szoktak vonulni a terméketlen anyákkal, melynél néha 4-5 fiatal anyát is talál a méhész. A méhész tehát a rajlesést délután 2 órakor bátran otthagyhatja, mert 2 óra után már nem szökik meg, hacsak nem másodraj.

A legtöbb méhész irtózik a rajbefogástól, különösen, ha magas fára rakódik le; pedig a magasból is könnyen levehetjük; erről a műveletről különben legközelebb fogom tájékoztatni *«Az Erdő»* t. olvasóit.

A legnagyobb baj a rajzásnál csak az lehet, hogy a méhész nincs otthon s a raj megszökik. Ezen azonban úgy segíthetünk, ha a népes családokból műrajokat készí-

tünk. Régebben a műrajokat a kisebb kaptárakból már 14 nappal az ákácvirágzás előtt készítették; én azonban hosszú évek óta az ákácvirágzás után szoktam a műrajt készíteni s mondhatom, hogy igen jól be szokott válni. Ez természetes is, mert ha például egy országos méretű négysoros kaptárból ákácvirágzás előtt készítünk műrajt, akkor a törzs is, melyből a raj készült, meg a raj is, legfeljebb 6—6 mézes lépet hord be, mert azáltal, hogy a családot kétfelé osztottuk, annyira meggyöngyítettük azt, hogy egyik gyöngye család sem ad fölösleget; míg ha a család együtt marad, akkor mint népes család behord 20, sőt ha jó az idény, 30 keretlépet is. Ha már most a főhordás után csinálunk belőle rajt, akkor a törzsnek is, meg a rajnak is félrevehetünk télire 6—6 meghordott mézes lépet s nekünk is jut még 8, esetleg 18 is. (Megjegyzem, hogy a betelepítéshez egy családnak hat teljes mézes lép kevés, de biztonságért ennyi is jó, a többit majd behordhatják a méhek őszi.)

A műrajkészítés úgy történik, hogy attól a népes családtól, a mely különben is megrajozna, elveszszük az összes fiasításhoz szükséges lépet méhekkel együtt s behelyezzük abba a kaptárba, a melyet már előre elkészítettünk a műraj részére; mielőtt azonban a lépet behelyeznénk a kaptárba, előbb a kaptár homlokdeszkájához lent is, meg fent is, akasztunk be 1—1 virágporos lépet; ha ez nem volna, akkor 1—1 üres lépet s utána rakjuk be az összes fiasításhoz szükséges és legvégül 2 darab lépet mézet, hogy mikor az öreg méhek visszamennek régi helyükre, a rajnak, melynek csak pár nap múlva lesz kevés kijáró méhe, legyen miből élnie.

Nem árt, ha még 4—5 lépről, melyet a törzsnél hagyunk, a méheket a rajhoz leseperejük, mert a mint tudjuk, a kijáró méhek úgy is visszamennek a régi helyükre, de így a rajnál is marad annyi méh, a mennyi a kellő meletget fenn tudja tartani, mert különben nem kelnek ki a fiatalok.

A törzshöz, a melytől az anyát nem veszszük el, aggasztunk be üres lépeket, a melyeket az anya újból tele petéz s így mielőbb felszaporodik a család; a raj nevel magának új anyát és ha kikel nála az a rengeteg fiasítás, éppen olyan erős lesz, mint az a törzs, a melyből készítettük.

Az ilyen műrajkészítés nem egyéb, mint egy népes családnak rajállapotba való helyezése, mert az öreg méhek ott maradnak a régi helyükön, míg a fiatalok a fiasítással együtt egy másik kaptárba kerültek, úgy mint mikor az öreg méhek kirajoznak és otthagyják a fiatalokat.

Ha egyes kaptárakkal rendelkezünk, a melyek nincsenek kiépítve, úgy még könnyebben megközelíthetjük a természetes rajzást akképen, hogy annak a családnak, a melyből a műrajt készíteni fogjuk, kikérassuk az anyját és azzal a léppel, a melyiken megtaláltuk, méhekkel együtt behelyezzük egy üres kaptárba; azt a kaptárt, a melyből az anyát kivettük, állítsuk 5—6 méterrel tovább, helyébe pedig tegyük oda azt a kaptárt, a melybe az anyát tettük, így az öreg méhek visszajönnek a régi helyükre abba a kaptárba, a hol az anyjuk van, a régi kaptárban pedig ottmaradnak a fiatalok a fiasítással együtt; ezek azután majd nevelnek maguknak új anyát.

Ignác Sándor.

A rendszeres házi nyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók.

Hazánkban a házi nyúltenyésztésnek népszerűsítése érdekében úgy állami, mint társadalmi téren közel húsz év óta folynak lelkes és nagy anyagi áldozattal járó munkálkodások. Ennek dacára a haladás igen lassú, amnyi azonban mégis eléretett, hogy az a bizonyos és megmagyarázhatatlan ellenszenv, mely hazánkban a házi nyúltenyésztés és fogyasztás iránt általánosságban tapasztalható volt, szűnőfélben van. A házi nyúlnek mint szapora, egészséges és gyorsan fejlődő, igénytelen állatnak, melynek húsa tápláló és jóízű, a baromfitartás mérvéhez méltó elterjedése ma főleg csak azon múlik, hogy hiányzanak országsszerte egyes házi nyúltenyésztők, a kik mint példaadók e téren szereplnének.

Meg vagyok arról győződve, ha egyes községekben s városokban lennének modern, azaz okszerűen tenyésztési tudó egyének, a kik a házi nyulakat fogyasztanák, piacra értékesítenék, a szőrmeiket saját ruházatukon hordanák, szóval jó példával járnának elől, okvetlenül akadnának utánczóik, mert lehetetlen a jót, a szépet és a hasznosat nem utánozni.

Ez a foglalkozás hivatva van a már meglevő baromfitenyésztés jövedelmeit, azt tetemesen felülmúló bevételekkel a népies tenyésztetekben kiegészíteni, míg ott, a hol baromfitenyésztés nem folytatható, egészen új jövedelmi forrásokat nyitni, mert nincs olyan hely, a hol egy-két láda elhelyezhető nem lenne, tehát a városokban is, a hivatalnokok, mesteremberek s egyéb foglalkozásúak, a házi nyúltenyésztéssel nálunk is — miként azt a külföldön látjuk — foglalkozhatnak s ezzel állandó hásszükségletüket biztosíthatják.

Németország, Franciaország, Belgium és Angolország évenként százmilliónyi összegeket forgat a házi nyúlkereskedelem révén, valamint a házi nyúl szőrme és az ezen anyagból készített ipari cikkeknek a külföldön történő értékesítéséből. Vajjon éppen csak a mi országunk volna az, a hol a nép erre nincs rászorulva?

A házi nyúltenyésztésnek általános elterjedésével nemcsak a házi húsfogyasztás kérdése volna megoldható, hanem ezenfelül sok-sok millió jutna másféle kötelezettségek kifizetésére is.

Minden kezdet nehéz. Ha azonban az elmondandók után indulva községenként csak egy-egy egyén kezdené meg a házi nyulak okszerű tenyésztését, ezzel nemcsak magának biztosítana tekintélyes és állandó jövedelmet, hanem hazafias és elismerésreméltó úttörő munkát is végezne.

Izletes és tápláló hús állandó élvezete nélkül lehetetlen egészséges és erős nemzedéket nevelni; mivel pedig mostanában s talán még sok ideig a jövőben is csak igen nehezen s csak tekintélyes kiadással fog lehetni húshoz jutni, mindenki legyen azon, hogy a házi fogyasztásra okvetlenül szükséges húsmennyiséget maga állítsa elő s ha módjában van, még többet is, mert a felesleget mindenkor eladhatja, a baromfinál is magasabb áron.

1. *Milyen fajta házi nyulakat tenyészesszünk?* A nagytestű húsnyulat, mert ez a fajta a legszaporább, legjobban értékesíti a felvett takarmányt, tehát aránylag a leg-

gyorsabban nő, igen hústartó, szőrméje dús és mindenemű prémre alkalmas. Ez a nagytestű házinyúl, a belga óriás fajta házinyútból lett hazánkban kitenyészttve és színezetre nézve van tiszta fehér, koromfekete, kék rókához hasonló színezetű és a mezei vadnyúlhoz teljesen hasonló színű. Lehet tehát a színben válogatni. Mindenütt jól honosul, termékeny s rossz szokásoktól teljesen mentes; tenyésztését azért ajánlom, mert benne minden kívánalmat a tenyésztő feltalál, tehát minék kísérletezzünk más nagytestű fajtákkal.

A kisebb testű házinyulak közül csakis az ezüst szőrmé házinyulat ajánlom, a mely szapora, szintén igen jó hústartó és szép szőrméjű állat. Húsa épen olyan jó, mint a húsnyúlé, természetesen sokkal kevesebb, mert a kifejlődött ezüstszőrme nyúl legjobb esetben csak félakkora súlyú, mint az ugyanolyan korú húsnyúl.

Másfajta, fajtalan vagy kores, az úgynevezett istállónyúl tenyésztését, különösen pedig istállókban való tartását nem ajánlom, mert ez a vele való foglalkozást sem fizeti vissza s az istállókban tartott nyulak húsa, a trágyás földalatti odukban való tartózkodás következtében bűzös és így élvezhetetlen; míg a kultur házinyúlé tápláló és igen kellemes ízű.

2. *A nagy fajta húsnyulak négyféle színben való tenyésztése.* A nagytestű úgynevezett óriás belga fajta házinyúlnak eredeti színezete a mezei vadnyúléhoz hasonló. Azonban ennél a fajtánál is elő szokott fordulni a visszaütés az ősökre, azaz születnek néha tiszta fehér, koromfekete és kék színezetű fiak is, a melyeket felnevelve s egymással az egyszínűeket párosítva, sikerül ezeket a színeket állandósítani s így létesíthetők tiszta fehér, tiszta fekete és tiszta kék szőrméjű törzsek.

A tiszta jelző alatt azt kell érteni, hogy az ilyen házinyúlnak az orra hegyétől a farka végéig egyszínűnek kell lenni, mert ha csak valahol is más színezetű vagy színárnyalatú, akkor már törzstenyésztésre nem alkalmas. Előfordulnak ugyan esetek, hogy a tiszta fehér törzsből szürke ivadék is lát napvilágot, de ez nem olyan nagy baj, mert hiszen húsrá is kell a szaporulatnak egy bizonyos részét szánni.

Az olyan állat, mely egyszínezetű s egyenlő minőségű szőrt visel egész testén, szintiszta állatnak neveztetik s igen értékes, a rendes házinyúl árának többszörösét is megéri s az illetet továbbtenyésztésre okvetlenül meg kell tartani.

A húsnyulaknak fentebb jelzett színekben való tenyésztése azért ajánlatos, mert az ilyen gereznákat festeni nem kell; a fehér igen alkalmas gyermekek s fiatalabb hölgyek, a kék az idősebb nők s a fekete a férfiak ruházására. A mezei vadszínű nyúl gereznáját is lehet festetlenül használni belső bélésre, de csak a háti részt, míg a szürke vagy fehéres hasi rész festetlen állapotban csakis ujjbélésnek való.

Ezek a szempontok már évek előtt arra készítettek engem, hogy a nagytestű húsnyulakat az említett négy színezetben tenyészszem és jelenleg a legjobb és legszebb ilyen színű tenyészanyaggal rendelkezem.

A mezei (vad)nyúl színű szőrmék festése darabonként

4-5 koronába kerül és miként a legilletékesebb egyik hazai szűcsünktől értesültem, a festést most hazánkban nem is lehet végeztetni, mert ezidő szerint nincs senki, a ki ezzel az iparággal foglalkoznék.

Okosan cselekszik tehát mindenki, a ki nagytestű húsnyulakat tenyészt s már megrendelés előtt elhatározza azt, milyen színű házinyulat fog tenyészteni. Az ilyen egyszínű gereznák szűcsileg kidolgozva gyönyörű prémet adnak, a mely oly tartós, hogy kellő gondozás mellett 50 évig is használható.

Lehet egyszerre egy tenyészletben többféle, esetleg mind a négyféle színezetű házinyulat is tenyészteni, azonban természetesen ugyanannyi párnak kell lenni egy színben, mert csak ez esetben kapunk szintiszta ivadékokat. Keresztezésben az ivadékok már vegyesszínűek szoktak lenni.

3. *Hány házinyúllal lehet legezlszerűbben a tenyésztést kezdeni?* Legjobb egy párral, egy anyával és egy bakkal, a melyek egy fajtából valók és egyszínűek legyenek.

Egypár nyúllal a tenyésztést azért is a legjobb és legezlszerűsőbb megkezdeni, mert az ivadékok mind egyenlők lesznek s ezekből aztán a továbbtenyésztésre legmegfelelőbb példányok kiválaszthatók és így egy nagyobb tenyészlet alapja is olcsón és szakszerűen megvethető. Az egy apától és egy anyától származó nőstény nyulakra az első évben az apa használható, a második évben egy bak az első ellésű testvérekből, de a harmadik évben már egy, illetve a szükséghez mért több újvérű bak szerzendő be, ugyanazon fajtából, hasonló színben. Egy erős és kifejlett, legalább egyéves bak 20-25, sőt 30 anyanyúlhoz elegendő.

4. *Milyen tenyésztési eredményt értem én el egy pár házinyúllal?* Közel 25 éve foglalkozom házinyúltenyésztéssel és akkor sem hagytam fel ezen értékes állatok tenyésztésével, midőn városban laktam, s nemcsak azért tenyésztettem azokat, mert húsuikat elsőrangú, tápláló és finom eledelnek tartom és szőrméjüket családomban mindig felhasználtam, de azért is, mert nem találtam gyermekeimnek jobb szórakozást a házinyúllal való foglalkozásnál. Volt idő, midőn éveken át tenyészállatokat tenyésztettem, volt a midőn csak a húsállatok előállítására volt a cél és mivel mindig csak elsőrangú, nemes és nemesített tenyészállataim voltak, e két célt gyakran egyesítettem is. Így álltam 1914-ik évben. Tenyésznyulaim száma 8 volt, két baknyúl és a megfelelő számú ivadék. A bekövetkezett mozgósítás és egyéb mozgalmak városunkban a húsfélék iránt a keresletet igen felélénkítették, annyira, hogy nem egyszer házinyulaimból is vásároltak katonák, a mit szívesen vettem, mert a közeledő háború mindenkiben azt a benső hangot pengette, a mit csak lehet eladni, hogy a felesleges dolgoktól mentek lehessünk.

Sajnos, tényleg bekövetkezett az elköltözködési idő kényszere; házinyulaimat nem vittem el, azokat a házamba beszállásolt katonáink gondozására bízam.

Ezek aztán felhasználták a gazdátlan jószágot, s midőn visszatértem, már csak egy belga anyát és egy bakot találtam. Örültem annak is, mert házinyulaim igen edzetek, egészségesek és igen szaporák voltak. A megmaradt

két nyúl egyéves volt. Összeparóztattam őket s az első ellés 1915. évi február 28-ikán következett be, hat fiókkal, melyeket az anya mind felnevelt és három hím és három nőstény lett belőlük.

A második ellés április 30-án, 7 fiókkal, a harmadik ellés június 30-án 8 fiókkal, a negyedik ellés augusztus 30-án 6 fiókkal, az ötödik ellés október 30-án 7 fiókkal történt, melyeket a kiváló gondos és jó anya egytől-egyig felnevelt.

A február hóban ellett három fiatal nőstény augusztus 30-án és október 30-án szintén ellett s ebből a két ellésből 30 darab fiat neveltek. Az október végéig kapott szaporulat tehát 64 fiat eredményezett, melyek közül 30 darabot, leginkább hímeket és nem teljesen megfelelő színezetű, lassabban fejlődő nőstényeket levágtam és elfogyasztottuk. 10 darabot eladtam és 24 darabból 10 darabot anyának tartottam meg az 1916-ik évi tenyésztés céljaira.

Megjegyzem, hogy ez kényszeritenyésztés volt, mivel én nyulaimat évente csak négyszer szoktam fiaztatni, a beállott háború alatt azonban oly nagy lett a húshiány, hogy kötelességemnek tartottam nagyszámú családom részére annyi húst előállítani, a mennyit csak lehetett.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Halálozás. Apsai Dán Elek m. kir. főerdőmérnök, a huszti m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, munkás életének 53. évében, szolgálatának teljesítése közben április hó 17-én hirtelen elhunyt.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. Kültüntetést kaptak: Balás Dezső m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy az ezüst katonai érdeméremet másodízben a kardokkal; Nagy Zoltán m. kir. erdőmérnökgyakornok, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy a signum laudist a kardokkal; Kachelmann Ottó m. kir. erdőmérnökgyakornok, es. és kir. tart. főhadnagy a III. oszt. katonai érdemkeresztet; Körösi János kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. hadnagy a signum laudist másodízben.

Florek János m. kir. erdőszámtanácsos, az apatini m. kir. erdőhivatal mellé rendelt számvétség főnöke, munkás életének 53. évében, május hó 3-án meghalt.

Siketnémák részére alapítványi helyek üresednek meg a körmőcbányai intézetnél. Pályázhatnak államerdészeti alkalmazottak, kincstári erdőmunkások vagy a földművelésügyi minisztériumhoz tartozó egyéb állami alkalmazottak 7—10 éves gyermekei. A folyamodvány a m. kir. földművelésügyi miniszter úrhoz címezve, a siketnémák körmőcbányai intézete igazgatóságához küldendő s mellékelni kell hozzá: a) a gyermek anyakönyvi kivonatát; b) himlőoltási, c) orvosi véleményyt; d) családi és birtok-kimutatást; e) a kincstári alkalmazás igazolását. A c), d) mellékletek kiállításához — kérésre — az intézet igazgatósága küld űrlapokat.

Elfogott szőkevény hadifoglyok. Poldy Géza m. kir. erdőőr április 20-án d. u. 6 óra körül az aranyidai m. kir. erdőgondnokságban havazás közben három gyanus emberi nyomra akadt, a melyet követve, mintegy 10 perezes mulva három szőkevény szerb foglyot pillantott meg. Mikor a szőkevényeket megállásra szólította fel, azok futásnak eredtek s csak egy órai hajsza után sikerült őket a szomszédos jászói prépostsági erdőben elfognia s Aranyidára a községházára bekísérnie. Másnap a szőkevényeket a jászói csendőrséghez kísérte, de ott nem akarták megmondani, hogy honnan szöktek meg.

Olaszország veszteségei műkincsei révén. Hogy hűtlen szövetségesünk, Olaszország, a háború alatt műkincsei révén is mennyit veszített, arról fogalmat alkothatunk, ha nézzük, hogy Olaszország legnagyobb városai közül Róma, Velence és Flórensz, gyűjteményeik belépti-díjaiból a háború előtti évben milyen összegeket vettek be. Rómában a Forum Romanum, a múzeum és a Borghese képtár belépődíjai több mint 86,000, a Palatinus képtár 37,000, az Angyalvár több mint 25,000, a nemzeti múzeum több mint 24,000, a Caracalla hőforrások 26,590 lírát* tettek ki. — Flórenszben a világhírű Uffizi képtár 83,123, a Pitti képtár közel 60,000, a Medici kápolna csaknem 40,000, a S.-Marco múzeum 25,200, a Nemzeti Múzeum 30,950 líra belépődíjat jövedelmezett. — A velencei Doge palota beléptidíjából 163,000, az állami képtár pedig 48,266 lírát vett be. — Ezenkívül Nápoly közelében levő s a Vesuv tűzhányó által előntött, de kiásvott Pompéji város belépti díjai 203,908 lírát tettek ki. — A milánói Brera képtár 22,023 lírát, Leonardo da Vinci: «Az utolsó vaesora» című képe 50,000 lírát, a nápolyi Nemzeti Múzeum 70,000 lírát jövedelmezett belépődíjából. — Igen nagy összegekre rugnak még a magánosok és kisebb városok gyűjteményeinek és egyéb látványosságainak megtekintéséért fizetett belépti-díjak is. Szép jövedelmek ezek azok után a tőkek után, a mik ma semmi hasznót se hajtanak, de elenyésző esekélységek azon összegek mellett, melyeket a külföldiek, elsősorban pedig a németek és nagyrészt a magyarok is, olaszországi útakon még ezenfelül elköltöttek.

Festett padlók kezelése. Festett, vagy olajozott padlót úgy lehet hosszabb ideig jó állapotban tartani és a padlónak szép fényt adni, hogy a padlót befestés, illetőleg beolajozás és megszáradás után a következő oldattal esetleg segélyvel bekenjük: 125 gr sellakot feloldunk ½ liter szpirituszban; a keveréket többször és mindaddig kell felrázogatni, a míg a sellak teljesen feloldódik. Ezzel az oldattal a padló bekenve szép és fényes lesz.

Mibe kerül egy hadihajó? A «Technik für Alle» című német technikai lapban írja Kraft V. mérnök, hogy egy 25,000 tonnás sorhajónak az összes építési és berendezési költsége kereken 60—70 millió koronára rúg. A csata-cirkálók ára, daczára annak, hogy páncélszatuk és fegy-

* Egy líra a mi pénzünk szerint 95 fillérnek felel meg; kereken tehát 1 koronának lehet venni.

vezetük súlya kisebb mint a sorhajóé, nem sokban különbözik a sorhajók árától, mert viszont a csatahajóknál a sokkal erősebb gépek kerülnek föbbe. Egy kis, mintegy 5000 tonnás czirkáló 12—15 millió koronába, egy 600 tonnás torpedóhajó 2,400,000 koronába, egy 1000 tonnás pedig mintegy 4 millió koronába kerül. A tengeralattjárók ára elsősorban azok anyagának minőségétől függ; ezeknél sokba kerül az önműködő elektromos készülék is; egy 900 tonnás tengeralattjáró építési költsége 3·5—4 millió korona.

Hivatalos közlemények.

2088
1917. I. B/1. szám.

Szabályrendelet valamennyi kincstári erdőigazgató-ságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(A bárca elvesztése esetén való eljárás szabályozása tárgyában).

Felhivom az igazgatási hivatalt, hogy mindannyiszor, ha a felek anyagszolgáltatásra jogosító bárca elvesztését jelentik be, a következők értelmében járjon el.

1. Ha a bejelentés az érvényességi időtartamon belül történik, a kiszolgáltatást azonnal be kell tiltani. Ha a bárczával az érvényességi időtartamon belül más jelentkezik, az anyagszolgáltatást meg kell tagadni. Ha ily esetben a bárca tulajdonjogának kérdését nem sikerül mindkét fél hozzájárulásával tisztázni, a feleket evvel a kéréssel bírói útra kell utasítani.

2. Ha a fél az elvesztést az érvényességi időtartamon túl jelenti be, az erdőgondnokság kötelessége megállapítani, nem vette-e más egyén az anyagot a bárca ellenében igénybe.

Ha az anyagot tényleg senki sem kapta meg, vagy ha az 1. pont értelmében bejelentett bárczával az érvényességi időtartam alatt senki sem jelentkezik, a hivatal a befizetett összeget visszautalja vagy pót bárca kiállítása iránt intézkedik. Ha az eladási ár időközben emelkedett, az árkülönbözetet a fél a pót bárca ellenében befizetni köteles.

3. Az elvesztett bárczákról az erdőgondnokság jegyzéket köteles vezetni. Ebbe a jegyzékbe kell feljegyezni azt is, hogy a hivatal a pénz visszafizetését vagy pót bárca kiállítását rendelte-e el.

Ezen felül az elvesztett bárca helyére üres lapot kell ragasztani s erre rájegyezni azt is, mi módon intézkedett a hivatal.

Budapest, 1917. évi márczius hó 15-én.

A miniszter rendeletéből:

Kaán min. tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A magyar kir. földművelésügyi miniszter *Ritter Károly* magyar kir. főerdőtanácsost sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak teljes elismerése mellett, saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

*

A magyar kir. földművelésügyi miniszter *Horváti Ferencz* m. kir. erdőtanácsost ideiglenesen nyugalomba helyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a brassói kir. erdőfelügyelőség székhelyéül újból Brassót jelölte ki, s egyidejűleg az említett erdőfelügyelőség vezetésével járó teendők ellátásával ideiglenesen *Nagy György* m. kir. főerdőtanácsost, a sepsiszentgyörgyi m. kir. állami erdőhivatal főnökét bízta meg, *Hepke Arthur* m. kir. főerdőmérnököt pedig áthelyezte Aradról Brassóba az erdőfelügyelőséghez.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Blattny Tibor* kir. alerdőfelügyelőt főerdőmérnöki minőségben átsorozta a magyarországi kincstári erdők kezelésének szolgálati ágazatához s ideiglenesen megbízta a selmeczbányai m. kir. erdőgondnokság teendőinek ellátásával.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Ormós Zsigmond* m. kir. főerdőmérnököt Herkulesfürdőről Aradra (erdőgondnoknak), *Hollós Gyula* m. kir. főerdőmérnököt pedig Aradról Máramaroszigetre (az erdőigazgatóság központi szolgálatához).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Toperczer Árpád* m. kir. erdőmérnököt Feketevágról a lippai m. kir. főerdőhivatal kerületébe Máriaradnára (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Röhrich Ernő* m. kir. erdőmérnököt Körösmezőről Kőrmöczbányára (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Roehlitz Béla* m. kir. segédmérnököt Bustyaházáról Besztercebányára, *Petrkovich Gyula* m. kir. erdőmérnökgyakornokot pedig Besztercebányáról Bustyaházára.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Neumann István* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Lippáról Kolozsvárra.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi április hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Vallás és közokt. min. 64.—, Tátrai erdőgond. 20.—, Ziegelhoffer Arnold hd. 3.95, Szerda E. —20 fill., Bustyaházai erdőhiv. hd. 19.70, Gigler Ferencz hd. 6.55.

1 koronát fizettek: Saári Mihály, Ziegelhoffer Arnold, Kelemen István.

2 koronát fizettek: Gábris István, Eberling Gyula, Máté János.

4 koronát fizettek: Gönczö András, Hetényi Ferencz, Jnache József, Styarina Pál, Szabó István, Lázár József, Kocsis Ferencz, Kabzán Tamás, dr. Huszár Lajos, Nagy Géza, Szabó Géza, Králik János, Németh József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

S. J. Azért, hogy fia a sorozáson katonai szolgálatra alkalmatlannak találtatott, az erdőri szakiskolába felvehető, feltéve, hogy erdőri szolgálatra alkalmasnak bizonyul. Lapunkban meg fogja találni a nyár folyamán a szakiskolába való felvételre vonatkozó pályázati hirdetményt s abból meg fogja tudni, hogy a kérvényt mikor és hova kell benyújtani és hogy milyen okmányokkal kell a kérvényt felszerelni.

P. Á. Ez úton is azt tanácsoljuk, hogy nyújtson be kártérítés iránti kérvényt a máv. igazgatóságához s hivatkozzék kérvényében az állomásfőnökre, aki tanuja volt annak, hogy ön kárt szenvedett.

Ny. K. A m. kir. pénzügyminisztérium 1909. évi 50,920. számú utasítása szerint a mozgósítás esetén behívott családtagjai közül az 1882. évi XI. t.-c. alapján a következők bírnak igényvel segélyre:

- a) a behívottnak törvényes neje, gyermekei és unokái;
- b) a apja, anyja, nagyapja, nagyanyja;
- c) a pósa, anyósa;
- d) testvérei.

A felsorolt családtagok azonban csak akkor és csak annyiban tarthatnak igényt segélyre, ha és amennyiben ellátásuk egészben, vagy részben a behívottnak keresményéből, vagy szolgálati béréből fedeztetett.

Ha tehát szüleiket a háború előtt önök tartották el, úgy szüleiket az állami segély megilleti. Ha így áll a dolog és a községi jegyző nem venné fel szüleiket a "pótösszeírás"ba, úgy forduljanak panaszukkal a vármegye alispánjához.

M. Gy. Álláskeresletre vonatkozó hirdetését díjmentesen közöljük. Előfizetése 1917 évi június végével jár le.

G. F. Azok a népfölkelésre kötelezettek, a kik rendes állítási korukat (21—24. év) még nem érték el s a népfölkelési szolgálat alól bármilyen címen fel vannak mentve, akkor amikor állítási köteles korukat elérik, tartoznak tényleges katonai szolgálatuknak eleget tenni.

Vadászi vagy erdőri állást keres esetleg azonnali belépésre is róm. kat., nős, családos, szakvizsgázott erdőri; jó bizonyítványai vannak s hosszabb gyakorlata van a vadászat és az erdészet terén; a mezőgazdasági munkák vezetésében is jártas. Címe a szerkesztőségnél megtudható. (9.)

HIRDETÉSEK

Mézet, viaszt, kőrisbogarat, anyarozsot állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Cím megörzendő. (1.VI.3.)

1410/1917. számhoz.

Termelt fenyőhaszonfa eladás. A liptóújvári m. kir. főerdőhivatal az oszadai erdőgondnokságban, valamint a liptóújvári faraktárában a kincstár által kitermelt és rakodókon készletezett 9247·19 tm³ 26 cm. és azon felüli középátmérővel bíró lucz- és jegenyefenyő épület- és műszerfa, valamint 785 ürm³ fenyőműhasabfát tizenegy különböző csoportban Liptóújvárott 1917. évi május hó 24-én zárt írásbeli ajánlatok útján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson el fogja adni.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi május hó 23-án délután 6 óráig nyújtandók be a liptóújvári m. kir. főerdőhivatalnál, a hol azok május hó 24-én délelőtt 10 óráig nyilvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kikiáltási árakat feltüntető egybeállítás, az árverési feltételek, valamint az ajánlati űrlapok és borítékok a liptóújvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Liptóújvár, 1917. évi április hóban.

(3.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

Törvénytörvény szerinti minősítésű, feltétlenül románul tudó erdőri kerestetik azonnali belépésre, méhészethez értők előnyben. Javadalmazás: 1200 korona évi fizetés, 240 korona háború alatti segély, természetbeni lakás, mellékhelyiségekkel s istállóval, konyhakert és egy k. hold szántó föld használata.

Ajánlatok Dr. Dimitrijevic Vladimir apát és zárdafőnök Meszesfalú, Temes m. címre küldendők. (5.)

Urak! Csinos, közép-termetű, 19 éves, IV (négy) polgárit végzett, szorgalmas, háziasan nevelt kereszt-lányomat ismeretség hiányában ezúton férjhez adnám csinos főerdőri v. erdőrihez. Azok, kiknek a hozomány nem mérvadó, mint inkább csinos, fiatal nőt óhajtának nőül venni, leveleket fényképpel mellékelve az alábbi címre kérek (fénykép vissza) Andri János Tapolca, Zala megye. (4.)

Egy darab vérebet 10 hónapos, elcserélnék egy fajtisza daxliért, a vérebet jól nyomoz. Ajánlatok Németh István erdőri Nagyudvar, u. p. Zircz. (6.)

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

32 éves, nős, szakvizsgázott erdőri, kinek az erdő kihasználása és felújítása körül bő gyakorlati ismeretei vannak s a ki kisebb erdőbirtok önálló kezelését is elvállalja, állást keres. Címe: Szabó József Ág, u. p. Mágocs; Baranya megye. (6.)

Erdészi, vagy fővadászi állást keres, 48 éves, róm. kath., erőteljes, szakvizsgázott fővadász, ki a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bír. Beszél magyarul, németül és tótul. Címe a szerkesztőségnél megtudható. (7.)

Nagyobb erdőbirtokon erdőri állást keresek. Jelenleg segéderdőri minőségben vagyok alkalmazva s az erdészeti és gazdasági munkálatokban, valamint felmérések önálló végzésében teljesen jártas vagyok, mikről jó bizonyítványokat tudok felmutatni. Czimem: Koós István Arló (Borsod megye). (8.)